

УДК 347.91/.95

Судові процедури в різних видах цивільного судочинства

С. О. Короєд,
доктор юридичних наук

Розглядаються критерії поділу цивільного судочинства на види виходячи як з матеріально-правових характеристик справ, так і предмета судової діяльності. Вивчається питання внутрішньої диференціації на судові процедури в межах виду цивільного судочинства. Констатується відсутність у позовному провадженні таких судових процедур, які б встановлювали матеріально-правові особливості розгляду цивільних, сімейних, житлових, земельних, трудових справ. Окреслено напрями розвитку цивільного судочинства щодо диференціації судових процедур залежно від матеріально-правових особливостей розгляду певних груп справ, із визначенням додаткових вимог щодо змісту позовної заяви та доказів, необхідних для справи, суб'єктного складу, додаткових вимог до змісту рішення і особливостей його виконання.

Ключові слова: цивільне судочинство, види судочинства, позовне провадження, наказне провадження, окреме провадження, судові процедури.

Короєд С. А. Судебные процедуры в разных видах гражданского судопроизводства

Рассматриваются критерии деления гражданского судопроизводства на виды исходя как из материально-правовых характеристик дел, так и предмета судебной деятельности. Изучается вопрос внутренней дифференциации на судебные процедуры в пределах вида гражданского судопроизводства. Констатируется отсутствие в исковом производстве таких судебных процедур, которые бы устанавливали материально-правовые особенности рассмотрения гражданских, семейных, жилищных, земельных, трудовых дел. Очерчены направления развития гражданского судопроизводства для дифференциации судебных процедур в зависимости от материально-правовых особенностей рассмотрения определенных групп дел, с определением дополнительных требований относительно содержания искового заявления и доказательств, необходимых для дела, субъектного состава, дополнительных требований к содержанию решения и особенностей его исполнения.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство, виды судопроизводства, исковое производство, наказное производство, отдельное производство, судебные процедуры.

© Короєд Сергій Олександрович – доктор юридичних наук

Koroed Sergiy. Legal procedures in different types of civil proceedings

It is reviewed the criteria for the division of civil proceedings based on the views of both the substantive characteristics of the cases, and the subject of judicial activity. We study the problem of internal differentiation of the proceedings within a form of civil proceedings. It is stated the absence in adversary proceedings of court proceedings, which would establish the substantive features of consideration of civil, family, housing, land, labor cases. It is outlined directions of development of civil proceedings in the direction of differentiation of judicial procedures, depending on the substantive features of the review of certain groups of cases, with certain additional requirements regarding the content of claim and the evidence necessary for the case, the subject composition, additional requirements to the content of the judgment and the peculiarities of its execution.

Keywords: *civil proceedings, types of proceedings, claims implementation, writ implementation, separate implementation, judicial procedures.*

Цивільне судочинство та цивільна процесуальна форма характеризуються єдністю змісту, водночас передбачають процедурні особливості – різні правила розгляду певних груп справ, які втілюються в різних видах цивільного судочинства при розгляді й вирішенні справ у суді першої інстанції. Такими видами цивільного судочинства згідно із ст. 15 ЦПК України є позовне, наказне та окреме провадження, за правилами яких розглядаються справи щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин; інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства.

Вид цивільного судочинства зазвичай визначається як врегульований нормами цивільного процесуального права порядок здійснення правосуддя у цивільних справах, подібних за своєю матеріально-правовою природою, що зумовлює певні процесуальні особливості їх судового розгляду і вирішення¹. Він є порядком розгляду передбачених у законі та поєднаних у певні групи цивільних справ у суді першої інстанції, який обумовлюється матеріально-правовою природою справ, що входять до групи, і характеризується самостійними засобами і способами захисту прав та інтересів, а також особливостями судової процедури, що впливають із цього². Особливості (специфіка) в порядку розгляду тієї чи іншої категорії справ завжди обумовлені їх матеріально-правовою природою³.

Учені-процесуалісти зазвичай визнають, що поділ цивільного процесу на три види судових проваджень пов'язаний зі специфікою матеріально-правового характеру справ, які розглядаються у кожному з видів проваджень, і ця специфіка обумовлює процесуальні особливості їх розгляду. Види проваджень, які існують у цивільному процесі, відрізняються один від одного за об'єктом процесуальних правовідносин, що виникають у кожному з видів

¹ Ефимова Ю. В. Специализация гражданско-процессуальной деятельности: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.15. Саратов, 2005. С. 42.

² Юридическая процессуальная форма: теория и практика / под общ. ред. П. Е. Недбайло и В. М. Горшенева. Москва: «Юрид. лит.», 1976. С. 197; Гражданский процесс: учебник / под ред. В. А. Мусина, Н. А. Чечиной, Д. М. Чечота. Москва: Проспект, 1997. С. 11.

³ Осокина Г. Л. Гражданский процесс. Общая часть. 2-е изд., перераб. Москва: Норма, 2008. С. 92.

проваджень, за суб'єктами цих процесуальних правовідносин, за змістом процесуальних правовідносин та за іншими ознаками⁴.

Виходячи з того, що кожен вид цивільного судочинства характеризується самостійними засобами захисту права, а це, в свою чергу, зумовлює застосування специфічних способів захисту і побудови особливої процедури, проблема критерію може бути успішно вирішена, як раніше зазначали окремі науковці, в тому випадку, якщо будуть знайдені та пояснені деякі суттєві ознаки, які характеризують кожний із засобів захисту права. Відтак йдеться про визначення та розмежування понять «позов», «скарга», «заява»⁵.

Традиційно критерій вбачався в предметі процесу – матеріально-правовій природі справ, яка й впливає на процесуальний порядок їх розгляду і вирішення. Саме існування видів проваджень пояснюється впливом регулятивного (матеріального) права на механізм захисту. Даний підхід розвиває відомий у науці цивільного процесуального права погляд на розуміння виду провадження як процесуальної категорії, похідної від природи розглядуваних судом цивільних справ. Обґрунтування тези про те, що онтологічно існування видів провадження обумовлено матеріально-правовою природою розглядуваних судом цивільних справ, дав Д.М. Чечот у 1969 р. Це визнана позиція⁶. Існує й думка про те, що визначальною ознакою видової кваліфікації цивільної справи має виступати предмет судової діяльності⁷.

Як слушно зауважує С.Л. Дегтярьов, у більшості випадків виділені критерії не витримують серйозної критики, тому що не дозволяють встановити дійсні критерії розмежування самої процесуальної діяльності та її особливостей, в іншому випадку для кожної категорії спорів була б потрібна своя процедура їх розгляду – хоча б за галузями права (адміністративні, сімейні, житлові, трудові і тощо)⁸. Інші вчені-процесуалісти вважають, що, встановлюючи певні процесуальні особливості розгляду для різних, але однотипних категорій справ, об'єднаних одним видом судочинства, законодавець виходив не з характеру матеріальних правовідносин, а з якихось інших міркувань⁹.

При виділенні таких критеріїв не можна не враховувати думку Т.В. Сахнової про те, що диференціація цивільної процесуальної форми виражається зовні в двох аспектах: зовнішньому (види проваджень у цивільному процесі та стадії цивільного процесу) і внутрішньому (судові процедури в межах виду провадження і в межах тієї чи іншої стадії процесу)¹⁰.

⁴ *Цивільний процес України*: підручник / за ред. Ю. С. Червоного. Київ: Істина, 2007. 392 с.

⁵ *Юридическая процессуальная форма: теория и практика* / под общ. ред. П. Е. Недбайло и В. М. Горшенева. Москва: «Юрид. лит.», 1976. С. 197.

⁶ *Сахнова Т. В.* Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты. Москва: Волтерс Клувер, 2008. 696 с.

⁷ *Власенко И. В.* Предмет судебной деятельности: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.15; Саратовский государственный социально-экономический университет. Саратов, 2014. С. 3.

⁸ *Дегтярев С. Л.* Реализация судебной власти в гражданском судопроизводстве (теоретико-прикладные проблемы): автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук: 12.00.15. Екатеринбург, 2008. 51 с.

⁹ *Гражданский процесс России: учебник* / под ред. доктора юридических наук, профессора М. А. Викут. М.: Юристъ, 2005. 734 с.

¹⁰ *Сахнова Т. В.* Цит. работа.

Не заперечуючи зовнішньої диференціації цивільного процесу на види цивільного судочинства, ми виступаємо за внутрішню диференціацію на судові процедури в межах виду цивільного судочинства та вважаємо, що регламентація процесуальної діяльності не може обмежуватися визначенням загального (єдиного) порядку цивільного судочинства для всіх без винятку категорій справ у межах того чи іншого виду цивільного судочинства під час провадження в суді першої інстанції. Адже особливість правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин полягає в тому, щоб правовою регламентацією охоплювалася кожна процесуальна дія суду та кожна процесуальна дія учасника процесу, в тому числі з урахуванням характеру спору.

Усе це об'єктивно зумовлює постановку низки питань. Наскільки ефективно види цивільного судочинства захищають матеріальні права й інтереси громадян? Чи є наведені критерії поділу цивільного судочинства на такі види виправданими з практичної точки зору? Чи дійсно такий поділ охоплює матеріально-правові й процесуальні особливості розгляду справ щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових та інших відносин? Чи є правильним, з точки зору процесуальної економії і ефективності цивільного судочинства поширювати правила того чи іншого виду цивільного судочинства на всі справи щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин, без урахування винятків і доповнень у частині підсудності, суб'єктного складу сторін, особливостей доказування і виконання рішення тощо?

Це вимагає, на нашу думку, розгляду питання про можливі судові процедури в межах різних видів цивільного судочинства. Як слушно зауважує Т.В. Сахнова, постановка проблеми судових процедур можлива в різних аспектах. По-перше, принциповий методологічний аспект: процедура як засіб, що дозволяє в самій тканині процесу досягти оптимуму співвідношення приватного і публічного в методах захисту. Це головне. Автор виходить з доведеного в теорії діяльності постулату, що сутність діяльності не може бути розкрита аналізом відносин “суб’єкт – об’єкт”; важлива функція діяльності у відповідній соціальній системі. По-друге, процедура може бути розглянута як критерій внутрішньої диференціації (і гармонізації) процесу. По-третє, саме процедура здатна виступити робочим інструментарієм зовнішньої гармонізації процесуального права, забезпечуючи майбутнє судового захисту¹¹.

Оскільки ми будемо вести мову про судові процедури не як самостійні процесуальні правила, а як відповідні доповнення (особливості) щодо загального порядку провадження, встановленого щодо того чи іншого виду цивільного судочинства, то для встановлення предметних характеристик таких судових процедур необхідно визначити властивості виду цивільного судочинства, в межах яких такі процедури отримують своє вираження.

¹¹ Сахнова Т. Судебные процедуры (о будущем цивилистического процесса) // Арбитражный и гражданский процесс. 2009. № 2. С. 9–14.

Так, загально визнаною є позиція, згідно з якою поділ судового порядку розгляду цивільних справ на види здійснюється залежно від таких критеріїв: предмет судового захисту; мета судової діяльності; спосіб захисту. Поширена думка про те, що матеріально-правовий характер вимоги зумовлює порядок розгляду цивільної справи, тобто слугує критерієм розмежування видів цивільного судочинства¹². При цьому вид цивільного судочинства визначає найменування осіб, які беруть участь у справі, та їх правове становище, специфіку порушення провадження, можливість використання окремих засобів захисту, строки, розподіл обов'язків з доказування, особливості ухвалення і виконання підсумкового судового акта.

Згідно із поширеною в юридичній літературі думкою будь-який вид цивільного судочинства характеризується тим, що він: 1) зумовлений особливим предметом судового розгляду, щодо якого суд повинен винести постанову (зумовлений особливою групою матеріальних правовідносин, що є предметом судового розгляду); 2) будується тільки відповідно до тих процесуальних принципів, які найбільш адекватно підкреслюють специфіку судової діяльності залежно від характеру тих справ, які передаються на розгляд суду; 3) розрахований на застосування тільки судом першої інстанції; 4) складається з відокремленої групи (сукупності) цивільно-процесуальних норм, що характеризуються якісною однорідністю, включені до розділів, підрозділів або глав ЦПК та спеціально пристосовані для розгляду відповідних категорій цивільних справ (являє собою особливу процесуальну форму розгляду і вирішення цивільних справ); 5) встановлює особливі правила розгляду і вирішення певних категорій цивільних справ; 6) переслідує певну мету, яку повинен досягти суд при розгляді справ, віднесених законом до даного виду судочинства (переслідують мету забезпечити найкращим чином судовий захист матеріальних прав і інтересів, які виступають в якості предмета судового розгляду). Тобто види судочинства – це різні структурні диференціації, які становлять міні-процеси в рамках єдиної цивільної процесуальної форми¹³.

Вид цивільного судочинства, як слушно зазначає Т.В. Сахнова, характеризує диференціацію цивільного процесу «по горизонталі»¹⁴, розрізняючи предмет судової діяльності в кожному виді судочинства і за цією ознакою і за допомогою загальних правил юрисдикції зумовлює належність цивільних справ до відповідного виду судочинства¹⁵. Ці провадження диференціюються на види саме залежно від певних правил, що визначають особливості розгляду

¹² Власенко І. В. Цит. работа. С. 32.

¹³ Поляков І. Н. Новые виды судопроизводства по ГПК РФ // АПК и ГПК 2002 г.: сравнительный анализ и актуальные проблемы правоприменения : материалы Всероссийской научно-практической конференции (г. Москва, 2-4 апреля 2003 г.). Москва: Российская академия правосудия, 2004. С. 90-96; Поляков І. Н. Доступность и эффективность гражданского судопроизводства: насущные проблемы и пути их решения // Проблемы доступности и эффективности правосудия в арбитражном и гражданском судопроизводстве: материалы Всероссийской научно-практической конференции, 31 января – 1 февраля 2001 г. Москва, 2001. URL: http://www.legist.ru/conf/_Polyakov.htm.

¹⁴ Сахнова Т. В. Цит. работа.

¹⁵ Васильев С. В. Гражданский процесс: учеб. пособ. Изд. 2-е, дополненное. Харьков: ООО «Одиссей», 2007. С. 22-23.

тієї чи іншої групи справ¹⁶, хоча такі особливості розгляду цивільних справ не можуть створити самостійного порядку їх розгляду в межах єдиної цивільної процесуальної форми¹⁷.

Отже, саме групи справ мають формувати спеціальні судові процедури особливостей їх розгляду в межах певного виду цивільного судочинства.

При характеристиці правової природи судових процедур в цивілістичному процесі вважаємо за необхідне звернутися до напрацювань Т.В. Сахнової, яка вважає судові процедури найважливішою закономірністю розвитку сучасного цивілістичного процесу. Це той універсальний за природою шлях, який дозволить досягти баланс приватного і публічного в методах судового захисту. Саме процедура дозволяє, з одного боку, здолати жорсткість систем права, що історично склалися, а з іншого – зробити це коректно і делікатно, не нівелюючи особливостей національного права (одночасно сприяючи універсалізації механізму судового захисту). Саме процедура, з одного боку, здатна стати ефективним критерієм внутрішньої диференціації цивілістичного процесу – без загрози його диверсифікації, а з іншого – відіграти роль “сполучного моста” між різними формами і способами захисту, забезпечення реалізації прав, свобод, законних інтересів¹⁸.

Загальновизнаним серед науковців, і це впливає з положень ЦПК України, є виділення трьох видів цивільного судочинства: позовного, наказного і окремого провадження. І якщо в окремому провадженні (розділ IV ЦПК України) містяться як загальні положення (глава 1), так і судові процедури розгляду судом різних категорій справ (глави 2-12), що визначають як процесуальні, так й матеріально-правові особливості їх розгляду, то в межах позовного провадження такі судові процедури, які б встановлювали матеріально-правові особливості розгляду справ, взагалі не виділяються, а до процесуальних, як слушно зауважує Т.В. Сахнова, можна віднести заочний розгляд¹⁹, а також провадження у справах за участю іноземних осіб та особливості позовного провадження у справах про визнання необґрунтованих активів та їх витребування.

Такі провадження цивільного процесу В.В. Комаров визначає специфічною конструкцією, морфологічною моделлю розгляду цивільної справи, що відображає предметну характеристику цивільного судочинства з точки зору матеріально-правової природи справ, що розглядаються, специфіку доказування фактів як юридико-фактологічної основи справи та результатів розгляду справи, які відображаються в процесуальних актах – документах²⁰.

Наразі в межах позовного провадження передбачено окремі судові процедури, що визначають, наприклад, особливості доказування у справах про

¹⁶ Бобрик В. І. Теоретико-методологічні засади співвідношення змісту понять “вид і порядок судочинства” та “правила провадження” в цивільному і господарському процесі // Науковий вісник Академії муніципального управління. 2014. Вип. 1. С. 147-151.

¹⁷ Цивільне процесуальне право України: підруч. для юрид. вузів і фак. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, П. І. Радченко та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків: Основа, 1992. С. 17.

¹⁸ Сахнова Т. Судебные процедуры (о будущем цивилистического процесса). С. 9-14.

¹⁹ Сахнова Т. В. Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты. 696 с.

²⁰ Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Харків: Право, 2012. С. 52.

дискримінацію та у справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача (ч. 1 ст. 60 ЦПК України). Тобто містяться окремі судові процедури розгляду трудових спорів. Водночас стосовно інших категорій цивільних справ щодо захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних відносин тощо, такі особливі судові процедури в ЦПК України відсутні.

Для прикладу, в ЦПК 1963 р. у межах провадження по справах, що виникають з адміністративно-правових відносин, були передбачені судові процедури, які встановлювали особливості розгляду: 1) скарг на неправильності в списках виборців та в списках громадян, які мають право брати участь у референдумі; 2) скарг на рішення і дії територіальної, окружної (територіальної) виборчої комісії по виборах депутатів і голів сільських, селищних, районних, міських, районних у містах, обласних рад і заяви про скасування рішень виборчої комісії; 3) скарг на рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборів народних депутатів України; 4) скарг на дії органів і службових осіб у зв'язку з накладенням адміністративних стягнень; 5) скарг на рішення, дії або бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб; 6) заяв прокурора про визнання незаконним правового акта органу, рішення чи дії службової особи.

Подібні судові процедури на рівні окремих статей збереглися в КАС України.

Що ж стосується справ позовного провадження, то ЦПК 1963 р. теж встановлював певні судові процедури щодо окремих категорій справ. Так, у ЦПК 1963 р.: ст. 220 – врегульовано питання стягнення аліментів до постановлення рішення; ст. 205 ЦПК 1963 р. – визначено зміст рішення про стягнення грошових сум з юридичних осіб; ст. 206 – зміст рішення про присудження майна або його вартості; ст. 207 – зміст рішення, що зобов'язує відповідача виконати певну дію; ст. 174 – наслідки неявки відповідача в справі про стягнення аліментів.

Аналіз окремих положень чинного ЦПК України, а також ЦПК 1963 р. дає підстави для висновку, що вищенаведені судові процедури – це зумовлені предметом судового розгляду і закріплені в ЦПК особливі процесуальні правила, які діють з урахуванням загальних правил того чи іншого виду цивільного судочинства, що визначають матеріально-правові та процесуальні особливості порушення та розгляду певних категорій справ судом першої інстанції з метою правильного розгляду справи й оптимального захисту матеріальних прав та інтересів заінтересованих осіб.

Такі процедури підвищують ефективність цивільної процесуальної діяльності, спрямовані на забезпечення повного з'ясування обставин справи, врахування думки всіх заінтересованих осіб, визначення в рішенні порядку і способу його виконання, виходячи з матеріально-правових характеристик тієї чи іншої категорії справ.

Звісно, такі судові процедури мають реалізовуватися з урахуванням загальних правил того чи іншого виду цивільного судочинства; на них має поширюватися дія більшості процесуальних принципів і основних

процесуальних інститутів; мають передбачатися рівні процесуальні права і обов'язки учасників процесу; мають включати єдині стадії під час провадження в суді першої інстанції.

Викладене вище дає підстави для висновку, що види цивільного судочинства, зокрема позовне провадження, мають розвиватися в напрямку диференціації судових процедур залежно від матеріально-правових особливостей розгляду певних груп справ, визначаючи додаткові вимоги щодо змісту позовної заяви та доказів, необхідних для справи, суб'єктний склад, додаткові вимоги до змісту рішення і особливостей його виконання.

Наприклад, що стосується земельних справ, то ЦПК України доцільно доповнити статтею, в якій закріпити особливості доказування в певних категоріях земельних справ: про встановлення порядку користування земельною ділянкою співвласників житлового будинку; про надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства; про відшкодування збитків або шкоди (як це закріплено у п. 25 постанови Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 № 7 «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ»).

Koroed Sergiy. Legal procedures in different types of civil proceedings

The article presents the characteristics of civil process division criteria on three types of proceedings, due to the specific substantive nature of cases which are dealt in each of the proceedings, and this specificity provides the procedural peculiarities of their consideration. It is established that proceedings that exist in the civil process, differ from one another on the object of legal proceedings that are arising in each type of proceedings on the subject of legal proceedings within the meaning of legal proceedings and other grounds. Based on the fact that each type of civil proceedings is characterized by independent remedies, and this in turn entails the use of specific ways of protection and builds special procedure, this issue of criteria can be successfully resolved, as previously noted by some scientists, only in case if it will be found and explained some essential features that characterize each of remedies. Traditionally criterion was seen from subject in the process - the substantive nature of the cases, which also affects the procedural order of consideration and decision. The very existence of categories of cases is due to the influence of regulatory (substantive) right on mechanism of remedy.

It is proved, that in most cases, selected criteria not withstand serious criticism because it does not allow us to establish valid criteria for differentiation of the procedural activity and its features, otherwise, each category of disputes would need its own procedure for their consideration - at least for existing branches of legislation (administrative, family, housing, labor, etc.). Without denying the external differentiation of civil procedure on the types of civil proceedings, we support the internal differentiation on judicial procedures within a category of civil proceedings and we believe that regulation of procedural activities can not be limited to the definition of common (single) civil proceedings for any and all types of cases within a particular type of civil proceedings in the proceedings in the trial of first instance, as a feature of legal regulation of civil legal proceedings consists of fact that legal regulations must cover every procedural action of court and every procedural action of the party, including with regard to the nature of the dispute.

Analysis of some provisions of the current Civil Procedural Code of Ukraine and the CCP from 1963 leads to the conclusion that the above stated court proceedings – is, caused by the subject of litigation and established in the CPC, special procedural rules that apply with the general rules for a particular type of civil proceedings that determine the substantive and procedural features of consideration of certain categories of cases at first instance to ensure proper proceedings and optimal protection of substantive rights and interests of parties. Such procedures increase the efficiency of civil procedural activities aimed at ensuring full clarification of the circumstances of the case, taking into account the views of all interested parties, determination in the judgment of procedure and method of its execution on the basis of the substantive characteristics of a particular

category of cases. Of course, such judicial procedures must be implemented with the general rules of a particular type of civil proceedings; they should be subject to applicable procedural principles and the most basic procedural institutions; must provide equal procedural rights and responsibilities of parties; should include unified stages during the proceedings at first instance.

The above leads to the conclusion that the existing types of civil proceedings, including adversary proceedings, must evolve towards differentiation of court procedures based on substantive peculiarities of the specific groups of cases, identifying additional requirements on the content of the claim and evidence required for the case, subjective composition additional requirements for content of judgment and features in its implementation.

Key words: civil proceedings, types of proceedings, claims implementation, writ implementation, separate implementation, judicial procedures.

УДК 342.734

Трудові права та їх захист – складова інституту прав людини

О. С. Боева,

кандидат юридичних наук,
суддя Господарського суду
Запорізької області

Розглядаються питання захисту трудових прав. Трудові права та їх захист аналізу як складова інституту основних прав людини. Досліджено практику Європейського суду з прав людини у справах за заявами про захист трудових прав. Наголошено на необхідності збільшення трудових прав й гарантій, розширення підстав для звернення працівника до суду із позовом про захист своїх трудових прав.

Ключові слова: права людини, трудові права, судовий захист, судова юрисдикція, рішення Європейського суду з прав людини.

Боева Е. С. Трудовые права и их защита – составляющая института прав человека

Рассматриваются вопросы защиты трудовых прав. Трудовые права и их защита анализируются как составляющая института основных прав человека. Исследована практика Европейского суда по правам человека в делах по заявлениям о защите трудовых прав. Сделан акцент на необходимость увеличения трудовых прав и гарантий, расширение оснований для обращения работника в суд с иском о защите своих трудовых прав.

Ключевые слова: права человека, трудовые права, судебная защита, судебная юрисдикция, решение Европейского суда по правам человека.

Boieva Olena. Labour rights and their protection – the element of human rights institute

In modern conditions of Ukraine's transition to a civilized market, attempts to integrate into the world economy and to improve the human rights protection, including labor rights, is gaining importance and relevance, and, thus, the labor legislation reform is urgent.

In the article, the author notes that guaranteeing of all human rights and freedoms implementation involves the possibility of judicial protection of those rights. In our state, being developed as democratic and law-based one, all human rights and freedoms have equal legal status, because

© Боева Олена Сергіївна – кандидат юридичних наук, суддя Господарського суду Запорізької області